

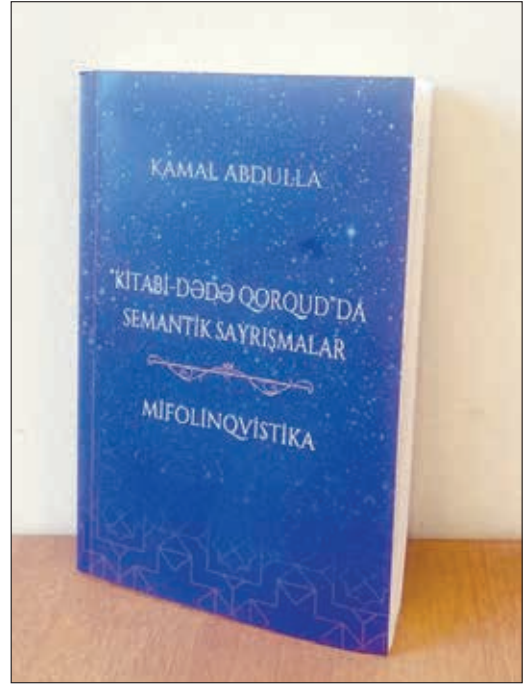
“Dədə Qorqud”un “sayrışan” uzaq dünyasına günümüzün elmi baxışı

Milli bədii özünüfədənin şifahi yaradıcılıq dövrü ilə sonrakı yazılı mərhələsi arasında mükəmməl vəsilə təşkil edən ilk ədəbi nümunə kimi “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanına yeni elmi-filoloji baxışı sistemli olaraq davam etdirən akademik, Xalq yazıçısı Kamal Abdulla son tədqiqatlarını daha bir kitab şəklində oxuculara təqdim etmişdir. Yeni nəşrin birinci hissəsi “Kitabi-Dədə Qorqudda semantik sayrışmalar”, ikinci bölümü isə “Mifolinqivistika” adlanır.

Birinci hissəyə yazdığı “sayrışmalar” adlı ön sözdə türkiyəli professor Əhməd B.Ercilasun bildirir ki, türkün bu ulu dastanı mövzusunda silsilə araşdırmalar aparmış, dəyərli kitablar ərsəyə gətirmiş alim-yazıçı Kamal Abdullanın uzaq ulduzlar kimi sayrışan “Dədə Qorqud” mənəmətəblərinin arxa qatındakı gizlinləri aşkara çıxarmaqla bağlı yeni mülahizə və qənaətləri də böyük maraq doğurur: “Kamal Abdulla Dədə Qorqud mətnini anlamaq və anlatmaq üçün bir çox kitab yazdı. Mətnin alt qatlarında gizlənən mənələri, məqsədləri ortaya çıxartmaq üçün arxeoloqların gördüyü iş kimi gizli mətləbləri aydınlaşdırır”.

Müəllifin dastanın mətnindəki “sayrışmalar”ı incələyərək qələmə aldığı “Adlandırma ritualı”, “Anaxaqanlıq”, “Arxitep”, “Cəmiyyət”, “Dövlət”, “Dünya ağacı”, “Xaos”, “Mif və yazı”, “Təbiət”, “Yağlı” kimi 80-dək diqqətçəkən ifadə və mövzunun arxa qatını aydınlatmağa çalışıb, orijinal və ağılabatan mülahizələri ilə “Dədə Qorqud”un uzaq dünyasına günümüzdən işıq salıb.

Yeni kitabın “Mifolinqivistika” bölməsini isə “Ön söz”lə oxuculara professor Qorxmaz Quliyev təqdim edib. Alim bildirir ki, Kamal Abdullanın uzun illər “Kitabi-Dədə Qorqud”un mifoloji

və linqivistik aspektləri ilə sistemli məşğul olması bu nadir ədəbi xəzinəyə yeni qapı açmış və dastanın daha dərinədən öyrənilməsində növbəti mərhələ açmışdır.

Tədqiqatçı kitabda ulu dastanımızın hələ də bir çox aydınlatma tələb edən mətninə mifolinqivistikanın prinsip, anlayış və təsəvvürləri prizmasından geniş nəzər salmış, dəyərli elmi-filoloji qənaətlərə gəlmişdir. Akademik Kamal Abdulla elmi-nəzəri baxışı yazıçı bədii fantaziyası ilə qovuşduraraq dastanın əhatəli və dərin mifolinqivistik təhlilinə nail olmuşdur.

Tahir AYDINOĞLU, “Xalq qəzeti”

Xalq qəzeti.- 2022.- 7 oktyabr.- S.7.